

POSTANOWIENIE

Dnia 6 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej B.Ś.
po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 6 lipca 2021 r.
wniosku pełnomocnika R. G. o wyłączenie sędziego SN Adama Tomczyńskiego od orzekania w sprawie toczącej się przed Sądem Najwyższym sygn. I DI 13/21

nie uwzględnia wniosku.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 28 kwietnia 2021 r. pełnomocnik R. G. (dalej: wnioskodawca) złożył wniosek o wyłączenie sędziego SN Adama Tomczyńskiego od rozpoznania sprawy toczącej się przed Sądem Najwyższym pod sygnaturą akt I DI 13/21 w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej Prokuratora Krajowego. Wnioskodawca uznał, że w sprawie występują okoliczności, które mogą wywołać uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziego w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że sędzia SN Adam Tomczyński został powołany do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, na podstawie rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w oparciu o przepisy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3). Zdaniem wnioskodawcy, „zestawienie tego faktu z upolitycznieniem KRS przez członków partii rządzącej, głównie ze środowiska Prokuratora Generalnego Z. Z. oraz jego Pierwszego Zastępcy – Prokuratora Krajowego B.Ś., którego osoby dotyczy właśnie przedmiotowy wniosek o

zezwoleń na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, stanowi okoliczność mogąca wywołać uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziego Adama Tomczyńskiego w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k.”.

Wnioskodawca powołał się ponadto na treść uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20), w której uznano, że nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. W oparciu o tę podstawę wnioskodawca uznał, że wybór składów z sędziów powołanych do Izby Dyscyplinarnej budzi wątpliwości co do niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej. W konsekwencji wyprowadził wniosek, że „trudno stwierdzić, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego stoi na straży niezawisłości i niezależności”, a co za tym idzie, jego zdaniem, sprawa, której dotyczy wniosek, nie zostanie rozpoznana w sposób bezstronny w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz przez sędziów niezawisłych i sąd niezależny. Podniesiono również, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, z uwagi na ustrojowy kształt, wynikający ze sprzecznej z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, nie posiada przymiotu i statusu niezależnego sądu, zgodnie z normami Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz zasadą skutecznej ochrony sądowej z art. 19 Traktatu o Unii Europejskiej i art. 47 Karty Praw Podstawowych UE.

Niezależnie od powyższej argumentacji, we wniosku podniesiono, że referent wyznaczony do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy powinien zostać wyłączony z tego względu, iż R. G. wielokrotnie wypowiadał się krytycznie o jego osobie w środkach masowego komunikowania. Zdaniem wnioskodawcy, sędziego SN Adam Tomczyński pozostaje w osobistym konflikcie z R. G., co pozbawia go gwarancji bezstronności. W powyższym zakresie, postanowieniem z dnia 5 maja

2021 r., I DI 13/21, Sąd Najwyższy postanowił nie uwzględniać wniosku pełnomocnika wnioskodawcy o wyłączenie sędziego SN Adama Tomczyńskiego od orzekania w niniejszej sprawie. W zakresie zarzutu braku niezawisłości sędziego powyższy wniosek przekazano Prezesowi Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2021, poz. 154; dalej: u.SN), do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania. Ponadto, ustawodawca w przepisie art. 26 § 3 u.SN zastrzegł, że wniosek, o którym mowa w art. 26 § 2 u.SN, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Na wstępie podkreślić należy, że Sąd Najwyższy jest właściwy do rozpoznania powyższych wniosków wyłącznie odnośnie do zarzutów braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. W pozostałym zakresie zastosowanie znajdują odpowiednie przepisy regulujące orzekanie w sprawach o wyłączenie sędziego w trybie właściwej dla danej sprawy procedury (cywilnej lub karnej). W zakresie zarzutu braku bezstronności sędziego SN Adama Tomczyńskiego Sąd Najwyższy postanowieniem z 5 maja 2021 r. nie uwzględnił wniosku o jego wyłączenie, uznając, że „[p]odane przez pełnomocnika wnioskodawcy okoliczności nie wzbudzają jakichkolwiek wątpliwości co do bezstronności sędziego SN Adama Tomczyńskiego w sprawie zawisłej w Sądzie

Najwyższym w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej Prokuratora Krajowego B.Ś.”.

W niniejszej sprawie zbadaniu podlega zatem wyłącznie zarzut „braku bezstronności”, w szczególnym, wskazanym przez wnioskodawcę zakresie. Wyrażać się on ma w istnieniu wątpliwości co do niezależności Izby Dyscyplinarnej od władzy ustawodawczej i wykonawczej oraz niezawisłości orzekających w niej sędziów. Wywodzony jest wprost z rekomendacji sędziego SN Adama Tomczyńskiego przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Przez brak niezawisłości i niezależności rozumie się sytuację, w której sąd pozostaje zależny od różnorodnych wpływów i wskazówek ubocznych, ulega wpływom w zakresie podejmowania postanowień i wyroków oraz innych czynności zmierzających do rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zwraca się również uwagę na: stronniczość w stosunku do uczestników postępowania, zależność od organów pozasądowych, brak samodzielności sędziego wobec władz i innych organów sądowych, zależność od wpływu uczestników politycznych, zwłaszcza partii politycznych (por. P. Wiliński, P. Karlik, w: L. Bosek, M. Safjan (red.), *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87-243*; Legalis 2016).

Przy formułowaniu zarzutu, o którym mowa w przepisie art. 26 § 2 u.SN, konieczne jest konkretne wskazanie, z jakiego powodu w danej sprawie naruszona została niezależność sądu lub niezawisłość sędziego. Wnoszący o wyłączenie sędziego powinien przywołać sytuacje, które świadczą o zaistnieniu takich okoliczności i przynajmniej je uprawdopodobnić. Niewystarczające będzie samo stwierdzenie, że sytuacja taka, zdaniem wnioskodawcy, miała miejsce. Dla rozstrzygnięcia niniejszego wniosku kluczowe jest, że wnioskodawca poza faktem powołania sędziego SN Adama Tomczyńskiego przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, a przez to, jego zdaniem, upolitycznioną „przez członków partii rządzącej, głównie ze środowiska Prokuratora Generalnego Z. Z. oraz jego Pierwszego

Zastępcy – Prokuratora Krajowego B.Ś.”, nie przytoczył żadnych argumentów, które dotyczyłyby osoby sędziego objętego wnioskiem, jego kompetencji, dotychczasowego postępowania w zakresie pełnionych obowiązków, powiązań sugerujących zależność od innych podmiotów, itp. Wnioskodawca nie wskazał, jaki realny wpływ na niezawisłość sędziego i rozpoznanie sprawy miał fakt, że sędzia w niej orzekający został powołany z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. W konsekwencji, brak powołania przez wnioskodawcę jakichkolwiek okoliczności faktycznych mogących świadczyć o braku bezstronności sędziego SN Adama Tomczyńskiego, a także występowania dodatkowych okoliczności, które mogłyby świadczyć o naruszeniu wskazanych standardów niezawisłości i bezstronności w niniejszej sprawie, skutkuje oddaleniem wniosku jako niezasadnego.

Podnosząc zarzut w niniejszej sprawie wnioskodawca powołał się na treść uchwały połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA-I-4110-1/20. Zgodnie z nią, nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Jednakże, zgodnie z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. (U 2/20), wskazana uchwała połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego została uznana za niezgodną z: art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90,

poz. 864/30 ze zm.), art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.). Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Powołana wyżej uchwała nie ma zatem samoistnego znaczenia normatywnego.

Jak wskazuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, interpretacja art. 26 u.SN powinna odbywać się z uwzględnieniem wskazań zawartych w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sądowi Najwyższemu (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2020 r., I NWW 7/20 i z 20 maja 2020 r., I NWW 15/20). Wykładni tych przepisów należy dokonać, zarówno przy uwzględnieniu zasady braku drogi sądowej do kontroli powołania sędziego, jak również zapewnienia skutecznej ochrony strony w konkretnym postępowaniu do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd. W świetle powołanego wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r., do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności może dochodzić, jeżeli osoba została powołana na stanowisko sędziego na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, a przy tym zachodzą dodatkowe okoliczności, które świadczą o naruszeniu wskazanych standardów niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie. W takiej sytuacji zachodzą podstawy rozstrzygnięcia merytorycznego wniosku w ramach art. 26 § 2 u.SN i może dojść do wyłączenia sędziego od rozpoznawania konkretnej sprawy. W niniejszej sprawie wnioskodawca, poza własnymi twierdzeniami, że Krajowa Rada Sądownictwa jest zależna m.in. od Prokuratora Krajowego, nie przytacza żadnych argumentów, które rzeczywiście świadczyłyby o braku niezależności sędziego SN Adama Tomczyńskiego. W świetle przedstawionej argumentacji nie sposób uznać,

że chociażby uprawdopodobnił on powyższą przesłankę – wskazując przynajmniej wiarygodny (oparty na konkretnych faktach, a nie jedynie domysłach) związek przyczynowy, który sugerowałby brak potencjalnej niezależności sędziego, którego dotyczy wniosek o wyłączenie.

Odnosząc się do zarzutu wnioskodawcy, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie posiada przymiotu i statusu niezależnego sądu, z uwagi na sprzeczność ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, należy stwierdzić, iż Sąd Najwyższy nie jest właściwy do dokonywania oceny przepisów ustawowych z Konstytucją. Zadanie to należy do kompetencji Trybunału Konstytucyjnego.

Biorąc pod uwagę powyższe, na podstawie przepisu art. 26 § 2 u.SN, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.